

ĐỐI THOẠI GIỮA NHÀ NƯỚC VỚI TÔN GIÁO (Trường hợp Thành phố Cần Thơ)

Tóm tắt: *Đối thoại là cách thức tương tác mang tính tích cực, xây dựng và hợp tác nhằm tăng cường sự hiểu biết giữa các bên tham gia đối thoại. Trong mối quan hệ giữa Nhà nước với tôn giáo, đối thoại giữa hai thực thể này nhằm đáp ứng yêu cầu tôn trọng và bảo hộ các nhu cầu tôn giáo của người dân; ở chiều ngược lại, người sở hữu niềm tin tôn giáo cũng sẽ có nhận thức đầy đủ và khách quan về quan điểm của nhà nước đối với tôn giáo. Bài viết này đề cập các hình thức tổ chức đối thoại giữa nhà nước với tôn giáo ở cấp độ một đơn vị hành chính ở Việt Nam - Thành phố Cần Thơ.*

Từ khóa: *Cần Thơ, đối thoại, nhà nước, tôn giáo.*

1. Yêu cầu cần có sự đối thoại giữa chính quyền với tôn giáo ở Thành phố Cần Thơ

Cần Thơ là trung tâm khu vực đồng bằng sông Cửu Long, nơi có đời sống tâm linh rất đa dạng, gồm 11 tôn giáo (*Phật giáo, Phật giáo Hòa Hảo, Công giáo, Cao Đài, Tin Lành, Baha'i, Minh Sư Đạo, Tịnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam, Bửu Sơn Kỳ Hương, Tứ Ân Hiếu Nghĩa, Islam giáo*) đang hoạt động, trong đó, một số tôn giáo có nhiều hệ phái (Tin Lành 19 hệ phái; Phật giáo 6 hệ phái; Cao Đài 5 hệ phái và 1 pháp môn), với 356 cơ sở thờ tự, 61 điểm nhóm sinh hoạt, 550 chức sắc, 546 nhà tu hành, 1.446 chức việc, 440.510 tín đồ. Tín đồ các tôn giáo chiếm tỷ lệ 38% dân số thành phố. Thành phố Cần Thơ còn có các cơ sở đào tạo chức sắc tôn giáo như Đại Chủng viện Thánh Quý, Học viện Phật giáo Nam tông Khmer, trường Sơ cấp, Trung cấp Phật học¹.

Bên cạnh những tôn giáo đã được Nhà nước công nhận, cũng có những tổ chức tôn giáo chưa được công nhận đang hoạt động và có những tổ chức mới xuất hiện mang màu sắc tôn giáo.

Ước lượng có khoảng 90% người dân Thành phố Cần Thơ có nhu cầu

* TS., Học viện Chính trị khu vực IV.

thực hành các hoạt động tôn giáo, như: thờ cúng ông bà tổ tiên, thờ thành hoàng bốn cảnh, thổ địa, thần tài, các anh hùng dân tộc, thờ ông, thờ bà, thờ tổ nghề,...

Sự đa dạng của tôn giáo ở Cần Thơ không chỉ thể hiện ở nhiều loại hình tôn giáo mà còn thể hiện ở sự đa dạng về tổ chức giáo hội, phong phú về thực hành tôn giáo, sự giao lưu, tiếp biến và hỗn dung tôn giáo rất đặc sắc. Mặt khác, đôi khi cũng diễn ra những xung đột, mâu thuẫn do khác nhau về niềm tin và văn hóa tôn giáo. Nếu tiếp cận từ góc độ Chính trị học - Tôn giáo, thì tôn giáo ở Cần Thơ trước năm 1975 cũng đã bị các thế lực chính trị lợi dụng làm cho các hoạt động tôn giáo đan xen với hoạt động chính trị rất phức tạp, đảng phái chính trị, quân đội được thành lập trong một số tôn giáo. Nhưng cũng tại thành phố Cần Thơ, dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, phong trào yêu nước của đồng bào các tôn giáo trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ cũng rất mạnh mẽ với nhiều tấm gương yêu nước tiêu biểu.

Hiện nay, để có nhận thức đầy đủ, đúng đắn và khách quan về các tôn giáo, vấn đề đặt ra là chính quyền địa phương cần phải tiếp xúc, tìm hiểu, đối thoại với tôn giáo. Xuất phát từ quan điểm Nhà nước Cộng hòa xã hội Chủ nghĩa Việt Nam là nhà nước của dân, do dân và vì dân, phục vụ nhân dân, nên đối với người dân có niềm tin tôn giáo, chính quyền địa phương phải tôn trọng và bảo hộ các nhu cầu tôn giáo của nhân dân. Để hiểu được những nhu cầu tôn giáo, với các địa phương có tôn giáo đa dạng, phong phú như Thành phố Cần Thơ thì việc đối thoại giữa Nhà nước và tôn giáo là điều cần thiết vì thông qua hình thức này có thể có những giải pháp cho những vấn đề dưới đây:

- (1) Tạo sự hiểu biết, cảm thông, xóa đi những mặc cảm, định kiến, nhằm thực hiện chính sách đại đoàn kết toàn dân tộc, đoàn kết lương giáo.
- (2) Hòa giải những mâu thuẫn, bất đồng do lịch sử để lại: vấn đề tranh chấp đất đai, cơ sở thờ tự; khiếu kiện giữa giáo hội cơ sở với chính quyền cơ sở về đất đai liên quan đến tôn giáo, những xung đột văn hóa tôn giáo.
- (3) Để triển khai chính sách, pháp luật cho chức sắc, nhà tu hành và tín đồ tôn giáo.
- (4) Để nhận biết những yếu tố tiến bộ, tích cực, văn hóa, đạo đức tốt đẹp của tôn giáo để khuyến khích, phát huy.

2. Các hình thức đối thoại giữa chính quyền địa phương và tôn giáo ở Cần Thơ

Chính quyền Thành phố Cần Thơ đã chủ động tổ chức đối thoại với tôn giáo dưới nhiều hình thức như:

1) Ban Tôn giáo và Sở Tư pháp tham mưu cho Ủy ban nhân dân Thành phố Cần Thơ hằng năm tổ chức hội nghị triển khai chính sách, pháp luật cho chức sắc, nhà tu hành các tôn giáo. Qua hội nghị, thực hiện việc đối thoại với chức sắc nhà tu hành các tôn giáo, nắm tâm tư nguyện vọng và giải quyết những vấn đề về tôn giáo do thực tiễn đang đặt ra.

2) Để tăng cường sự hiểu biết các tôn giáo, nắm tâm tư nguyện vọng của chức sắc, nhà tu hành các tôn giáo, Ủy ban nhân dân Thành phố Cần Thơ giao cho Ban Tôn giáo Thành phố làm tham mưu tổ chức các cuộc họp giao ban với đại diện giáo hội các tôn giáo. Qua các cuộc họp giao ban những vụ việc tồn đọng liên quan đến đất đai, cơ sở thờ tự tôn giáo được đưa ra trao đổi, từng vụ việc từng bước được giải quyết.

3) Ban Tôn giáo Thành phố Cần Thơ làm việc định kỳ hằng quý với đại diện giáo hội từng tôn giáo để đối thoại, giải quyết những vấn đề về tôn giáo theo thẩm quyền.

4) Hằng năm, Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam Thành phố Cần Thơ đã tham mưu cho Thành ủy, Hội đồng nhân dân, Ủy ban nhân dân tổ chức họp mặt các chức sắc tiêu biểu của các tôn giáo nhân dịp đón mừng năm mới. Qua cuộc họp mặt, lãnh đạo của thành phố thông báo tình hình thực hiện các nhiệm vụ kinh tế, chính trị, xã hội tại địa phương trong năm qua, kế hoạch năm tới và phát động phong trào thi đua yêu nước, chúc mừng năm mới các chức sắc nhà tu hành. Những vụ tồn đọng về tôn giáo được nhắc nhở để tiếp tục giải quyết.

5) Vào những ngày lễ quan trọng của các tôn giáo, Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam tham mưu cho Thành ủy, Hội đồng nhân dân, Ủy ban nhân dân thành lập đoàn đến chúc mừng, chung vui với chức sắc, nhà tu hành và tín đồ các tôn giáo, thể hiện sự trân trọng đối với niềm tin tôn giáo của người có tôn giáo. Từ đó, tín đồ, chức sắc, nhà tu hành các tôn giáo tin tưởng vào chính sách tôn giáo của Đảng và Nhà nước, yên tâm thực hành tôn giáo, thực hiện nghĩa vụ công dân, tích cực đồng hành cùng dân tộc.

6) Khi có những vụ khiếu kiện của tôn giáo, Ủy ban nhân dân Thành phố giao cho Sở ngành có chức năng liên quan chủ trì đối thoại với tôn

giáo, tìm giải pháp khả thi, tham mưu cho Ủy ban nhân dân Thành phố giải quyết.

7) Trong thực tiễn, khi có vấn đề mâu thuẫn xảy ra giữa các tôn giáo, chính quyền địa phương làm vai trò trung gian, trọng tài giúp hai tôn giáo có mâu thuẫn gặp gỡ, đối thoại để giải quyết mâu thuẫn, bất đồng.

8) Trong một số trường hợp, Ủy ban nhân dân Thành phố Cần Thơ đã đối thoại với tổ chức giáo hội cấp trên để tranh thủ sự thống nhất, giải quyết những hoạt động không phù hợp của giáo hội cấp dưới.

Do hoạt động đối thoại được chính quyền địa phương chủ động tổ chức thường xuyên nên chính quyền đã nắm bắt những nhu cầu tôn giáo, tôn trọng và bảo hộ cho những hoạt động tôn giáo của chức sắc, nhà tu hành và tín đồ; nhanh chóng giải quyết các nhu cầu tôn giáo, như: giao lại cơ sở vật chất cho Tòa Giám mục Cần Thơ thành lập Đại Chủng viện Thánh Quý (1988); giao đất cho Tòa Giám mục Cần Thơ làm nhà hưu dưỡng linh mục của Giáo phận (2007); xây dựng trung tâm mục vụ giáo phận (2014); chấp thuận và tạo điều kiện cho Giáo hội Phật giáo Việt Nam xây dựng học viện Phật giáo Nam tông Khmer (2006); thành lập trường Sơ cấp Phật học (1986), Trung cấp Phật học (1990), xây dựng thiền viện Trúc Lâm Phương Nam (2013); chấp thuận cho Cao Đài thành lập Ban Quy ước đạo Cao Đài - một hình thức “liên giao hành đạo” trong thời kỳ mới; chấp thuận cho Phật giáo Hòa Hảo tái lập 7 chùa trong vùng có đông tín đồ Phật giáo Hòa Hảo, Tin Lành lập mới 5 Chi hội, 4 hội nhánh; các nghi lễ tôn giáo diễn ra theo đúng quy định của pháp luật. Những cuộc lễ với quy mô lớn, như: Đại giới đàn với hàng nghìn giới tử, hàng chục nghìn Phật tử về dự; lễ phong chức giám mục với hàng trăm linh mục đồng tế, hàng chục nghìn giáo dân tham dự... đã được tổ chức thành công tốt đẹp.

Khi chính quyền địa phương thực hiện chủ trương công lập hóa các trường học do tổ chức tôn giáo thành lập và điều hành, các tổ chức tôn giáo đã giao tất cả các trường lớp đó cho ngành giáo dục địa phương điều hành. Khi đi vào hoạt động, vì trường lớp do tổ chức tôn giáo thành lập đều nằm trong khuôn viên nơi thờ tự nên có sự ảnh hưởng, phiền toái lẫn nhau. Chính quyền địa phương đã gặp gỡ những đại diện tổ chức tôn giáo bàn bạc, đưa ra giải pháp để dời trường học ra ngoài khuôn viên nơi thờ tự, được chức sắc các tôn giáo nhiệt tình hưởng ứng.

Chức sắc, nhà tu hành các tôn giáo được phổ biến chính sách của Đảng và luật pháp của Nhà nước nên tự giác chấp hành luật pháp. Theo

sáng kiến của ngành Công an, Giáo hạt Vĩnh Thạnh, Giáo hạt Vĩnh An thuộc Giáo phận Long Xuyên đã ký kết hợp đồng trách nhiệm với Công an huyện Vĩnh Thạnh xây dựng mô hình giáo xứ 3 không, (không tội phạm, không ma túy, không mại dâm) ở hai giáo hạt trên. Sau một thời gian áp dụng đạt kết quả tốt, mô hình được nhân rộng ra ở những địa bàn có tín đồ Phật giáo Hòa Hảo và Cao Đài trong các quận, huyện còn lại của thành phố.

Hội đồng giáo dục kiến thức quốc phòng phối hợp giáo dục kiến thức quốc phòng, an ninh trong Đại Chủng viện Thánh Quý, Học viện Phật giáo Nam tông Khmer, tổ chức tết dân quân trong khuôn viên nhà thờ, mời đại biểu nhiều tôn giáo cùng dự

Các tôn giáo tôn trọng lẫn nhau, phối hợp với nhau trong công tác từ thiện xã hội. Giữa tôn giáo với các cơ quan Đảng, chính quyền, Mặt trận Tổ quốc có mối quan hệ gần gũi, gắn bó. Vào những ngày lễ lớn của đất nước, các tôn giáo cử phái đoàn “liên tôn giáo” đến thăm và chúc mừng các cơ quan Đảng, Chính quyền, Mặt trận và Ban Tôn giáo Thành phố, tổ chức tiệc mừng các ngày lễ của đất nước. Chúc sắn, nhà tu hành các tôn giáo ngày càng tham gia nhiều hơn vào các công tác từ thiện, nhân đạo.

Ngày nay, hoạt động đối thoại đã trở nên bình thường giữa chính quyền từ Thành phố đến cơ sở với chúc sắn, nhà tu hành các tôn giáo. Công tác đối thoại cũng được thực hiện theo chiều ngược lại: khi tôn giáo có những khó khăn, vướng mắc cần sự giúp đỡ của Nhà nước thì chúc sắn, nhà tu hành các tôn giáo cũng chủ động đến gặp gỡ, trao đổi, đối thoại để được chính quyền giúp đỡ.

Trong quá trình thực hiện nguyên tắc bình đẳng, đoàn kết giữa các tôn giáo, chính quyền Thành phố Cần Thơ đã xây dựng môi trường thuận lợi cho các tôn giáo ở địa phương gặp gỡ, trao đổi, đối thoại, như trường hợp tranh chấp cơ sở thờ tự giữa tín đồ Phật giáo Hòa Hảo và Phật giáo. Xuất phát từ thực tế, quá trình truyền giáo từ An Giang sang Cần Thơ, Phật giáo Hòa Hảo đã “toàn tông hóa” một số xã thuộc huyện Thốt Nốt (cũ) và Ô Môn (cũ), sau đó sử dụng và cải sửa một số chùa của Phật giáo thành chùa của Phật giáo Hòa Hảo. Sau 30/4/1975 đã diễn ra sự tranh chấp về những ngôi chùa này giữa tín đồ Phật giáo và Phật giáo Hòa Hảo. Nhờ chính quyền địa phương đứng ra tổ chức đối thoại giữa Ban Trị sự Phật giáo Thành phố Cần Thơ và Ban Đại diện Phật giáo Hòa Hảo nên các vụ việc tranh chấp đã giải quyết ổn thỏa.

Tạm kết

Đối thoại giữa Nhà nước và nhân dân là một việc làm không thể thiếu của một Nhà nước thể tục, trong đó đối thoại giữa Nhà nước và tổ chức tôn giáo là một việc làm cần thiết. Đối thoại, từ phía Nhà nước, là để nhận biết niềm tin tôn giáo của người có tôn giáo, có cách thức ứng xử phù hợp, cầu thị, tôn trọng và đảm bảo quyền tự do thực hành tôn giáo; ngược lại, từ phía các tổ chức tôn giáo, đối thoại là để xây dựng, đoàn kết, thượng tôn pháp luật, trân trọng sự khác biệt giữa các niềm tin tôn giáo hướng tới sự hài hòa giữa đời sống tôn giáo và đời sống thế gian./.

CHÚ THÍCH:

- 1 Số liệu thống kê của Ban Tôn giáo Thành phố Cần Thơ năm 2014

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Báo cáo việc chỉ đạo thực hiện công tác tôn giáo Thành phố Cần Thơ các năm từ 2004 - 2014, của Ban Chỉ đạo Công tác Tôn giáo - Dân tộc Thành phố Cần Thơ.
2. Báo cáo tình hình tôn giáo và Công tác quản lý Nhà nước đối với hoạt động tôn giáo từ 2004 - 2014, của Ban Tôn giáo - Sở Nội vụ Thành phố Cần Thơ.
3. Tài liệu khảo sát điền dã tình hình tôn giáo và công tác tôn giáo tại Thành phố Cần Thơ của tác giả.

Abstract

A DIALOGUE BETWEEN THE STATE AND RELIGIONS

Dialogue is a positive interaction, construction and co-operation in order to have more understanding among dialogue partners. On the relationship between the State and faiths, the dialogue between the two entities meets the demand of respecting and of protecting people's religious needs; in contrast, believers also have a full and objective awareness of the State's view of religion. This text indicates the forms of dialogue between the State and religions in the scale of an administrative unit of Vietnam - CầnThơ city.

Keywords: CầnThơ, dialogue, State, religion.